

ASiantuntijalausunto 9.6.2026 Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta VNS 1/2026 vp

Lausunto maan kasvukunnan ja uudistavan viljelyn näkökulmasta ruokapoliittiseen selontekoon ja ruokajärjestelmän tulevaisuuteen.

Maanviljelijä ja väitöskirjatutkija Juuso Joonas

Kiitän täsmällisesti muotoillusta lausuntopyynnöstä ihmiskunnan tulevaisuuden kannalta tärkeään aiheeseen.

Maaperä, jossa sekä biologiset, kemialliset ja fysikaaliset ominaisuudet ovat hyvässä kunnossa ja edistävät kasvien kasvua, on ihmiskunnan olemassaolon edellytys. Maaperä on erittäin herkkä, elävä kokonaisuus, jonka pilaaminen tapahtuu helposti, mutta elvyttäminen on työlästä.

Suomen, ja yleisestikin länsimaisen, ruokajärjestelmän keskeisimpinä ongelmoina ovat yleisesti

- 1) yhteensopimattomuus planeettarajoihin sekä voimakas vaikutus niihin ennenkaikkea maankäytön ja agrokemikaalien käytön vuoksi (Sakschewski and Caesar et al. 2025)
- 2) Maan kasvukunnan heikkeneminen, joka johtuu maan tiivistymisestä, alhaisesta multavuudesta eli hiilikadosta sekä näistä johtuvista veden- ja ravinteidenpidätyskyvyn sekä pieneliötoiminnan heikkenemisestä (esim. Mattila & Vihanto 2024). Tämä johtaa mm. heikkoon panostenkäytön hyötysuhteeseen (esim. keinolannoitetun hyötykäyttösuhde on 2000-luvulla vaihdellut Suomessa 37 ja 62 %:n välillä (Eurostat 2026)).
- 3) Ympäristön monimuotoisuuden heikkeneminen (esim. Hallman et al. 2017)
- 4) Suuret, hitaasti tai ei ollenkaan vähentyneet, ilmasto- ja vesistö päästöt (Luke 2026a)
- 5) Riippuvuus ulkoisista tuotantopanoksista kuten venäläisestä ammoniakista ja ulkomaisista torjunta-aineista (Jansik et al. 2021)
- 6) Ruuan heikkenevät ravintoarvot (Ekholm et al. 2007)
- 7) Ruuantuotannon keskimäärin heikko kannattavuus ja epätasainen tulonjakautuminen ruokaketjussa (Luke 2026b)

Ratkaisuna edellä kuvattuihin ongelmiin on uudistava viljely, jossa ruokaa tuotetaan ympäristön tilaa todennetusti parantaen, viljelijälle kannattavasti siten että eläimet ja ihmiset voivat hyvin. Uudistava viljely on kokonaisvaltainen kontekstisidonnainen lähestyminen viljelyyn, missä nojataan periaatteisiin ja tuloksiin. Yksittäiset toimenpiteet valikoituvat parhaiten olosuhteisiin, tilaan ja tarpeisiin soveltaen.

Uudistava viljely on todettu Euroopan uudistavan viljelyn järjestön EARA:n noin 80 eurooppalaista edelläkävijäviljelijää (10 tilaa Suomesta) tarkasteleessa tutkimuksessa vallitsevia alueellisia verrokkejaan kannattavammaksi, vähemmän riippuvaiseksi ulkoisista tuotantopanoksista ja enemmän ympäristöhyötyjä tuottavaksi lähes vastaavalla tuotosmäärillä (EARA 2025).

Esteenä siirtymälle uudistavaan viljelyyn ovat kannustimien puute ja toisaalta vallitsevan tuotantomallin polkuriippuvuudet ja sitoutunut pääoma. Tätä lisäksi ylläpitää säilyttävä maatalouspolitiikka (Arovuori ja Joonas 2026).

Laajamittainen siirtymä tulee toteuttaa pitkällä aikavälillä, mutta se olisi aloitettava heti, jotta turvataan siirtymän oikeudenmukaisuus etenkin viljelijöiden näkökulmasta, jotka ovat elintarvikeketjussa heikoimmassa asemassa. Siirtymä voitaisiin aloittaa seuraavalla vuonna 2028 suunnitelluksi alkavalla EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ohjelmakaudella.

Eri keinoista keskeisimpänä nostaisin suorien maataloustukien korvaamisen merkittävällä rahoitusosuudella tulosperusteisilla tuilla. EU komissio antaa visiossaan tähän mahdollisuuden 35%:n rahoitusosuudella sekä uutena elementtinä siirtymätuen, joka voitaisiin kohdentaa esimerkiksi luomu- ja uudistavaan viljelyyn siirtymiseen (EU Komissio 2026).

Esimerkkinä tulosperusteisesta tuesta voidaan mainita yhteytystuotantoon eli nettoprimäärituotantoon perustuva tuki, jolla kannustettaisiin etenkin satokauden jälkeiseen vihreän kasvipeitteeseen ja yhteytyksen maksimointiin. Näin voitaisiin lisätä maaperän hiilensidontaa, vähentää ravinnehuuhtoumariskiä ja parantaa maan kasvukuntoa. Yhteytystuotantoa voidaan monitoroida kaukokartoituksen menetelmillä satelliittikuvantamiseen perustuen. Todentamisjärjestelmää on kehitetty muun muassa Ilmatieteen laitoksella (Ilmatieteen laitos 2026).

Tulosperusteisia tukia valmistellaan ja tutkitaan Suomessakin parhaillaan maatalous- ja ympäristöhallinnossa sekä tutkimuslaitoksissa ja järjestöissä. Siten valmius niiden käyttöönottamiseksi tulee todennäköisesti olemaan hyvä, kun poliittista tahtoa vain riittää.

Ilmastonmuutoksen edetessä pohjoisen ruuantuotannon rooli voi kasvaa ja sen edellytykset sekä yhteensopivuus planeettarajoihin tulisi turvata.

Tästä näkökulmasta ruokapoliittisen selonteon lähtökohtana tulisi olla vastaukset seuraaviin kysymyksiin: Kuinka monelle ihmiselle Suomessa halutaan tuottaa ruokaa vuonna 2040? Millä reunaehdoilla ruokaa tuotetaan (esim. planeettarajat, ympäristövaikutukset, kannattavuus)? Missä ruokaa tuotetaan?

Näiden pohjalta määrittäisi miten ruokaa tuotetaan ja voitaisiin muodostaa vaihtoehtoisia tulevaisuuskuvia ruuantuotantoon erilaisille toimijoille ruokajärjestelmässä.

Ruokapoliittiseen selontekoon toivoisin edellä mainitun lisäksi mitattavia numeerisia tavoitteita laadullisten sijaan. Lisäksi toivoisin huomioonotettavan suomalaisen ruuantuotannon erityispiireet ja suhteelliset etumme mahdollisuuksina lisäarvon luomisessa. Näitä olisivat muun muassa todennettu puhtaus alkaen maaperän, ilman ja veden laadusta.

Ruokapoliittisessa selonteossa uudistavan viljelyn lähestyminen tulisi tunnistaa vahvemmin ratkaisuna ruokajärjestelmän nykyisiin, ja vielä pitkään jatkuviin, ongelmiin. Muuten heikennämme ruuantuotannon sekä elämän edellytyksiä niin Suomessa kuin rajojemme ulkopuolella.

Viitteet:

- Arovuori, K. ja Joona, J. 2026. Asiantuntijalta: EU:n maatalousrahoitusta on suunnattava maatalouden uudistamiseen. Maaseudun tulevaisuus.
<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/mielipide/7e4fcf8b-ada0-41ce-abba-df790694366f>.
- Ekholm, P., Reinivuo, H., Ovaskainen, M-L. et al. 2007. Changes in the mineral and trace element contents of cereals, fruits and vegetables in Finland. *Journal of Food Composition and Analysis*, Volume 20, Issue 6, 2007, Pages 487-495, <https://doi.org/10.1016/j.jfca.2007.02.007>.
- EU Komissio 2026. Best practices for agri-environmental and climate actions within the CAP post-2027. https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/14f2041b-c7a3-481f-8bb1-5e317c38a1d3_en?filename=best-practices-climate-actions-cap-post-2027_en.pdf
- European Alliance for Regenerative Agriculture. 2025. Farmer-led study on Europe's regenerating Full Productivity. https://eara.farm/wp-content/uploads/2026/05/EARA_Farmer-led-Research-on-Europes-Full-Productivity_2025_06_03.pdf
- Eurostat 2026. Gross nutrient balance.
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/aei_pr_gnb/default/table?lang=en
- Hallmann CA, Sorg M, Jongejans E, Siepel H, Hofland N, Schwan H, et al. 2017. More than 75 percent decline over 27 years in total flying insect biomass in protected areas. *PLoS ONE* 12(10): e0185809. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0185809>
- Ilmatieteen laitos 2025. Tutkijat yhdistivät hiilidioksidimittaukset ja satelliittidatan – tuloksena tarkempaa tietoa peltojen hiilivirroista.
<https://www.ilmatieteenlaitos.fi/tiedote/1cFkT2aq6nleG93iHfSmXC>
- Jansik, C., Huuskonen, H., Karhapää, M., Keskitalo, M., Leppälä, J., Niemi, J., Niskanen, O., Perttilä, S. & Rinne, M. 2021. Maatalouden tuotantopanosten saatavuuden riskit : Kriiseihin varautuminen ruokahuollon turvaamisessa. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 76/2021. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 98 s.
- Luke 2026a. Maatalouden ja kokonaiskasvihuonekaasupäästöt .
https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__08a%20CAP-indikaattorit__05%20Ilmastonmuutos%20hillint%c3%a4%20ja%20sopeutuminen__01%20Maatalouden%20kasvihuonekaasup%c3%a4%c3%a4st%c3%b6t/02_Maatal_kasvihuonekaasup_koko_maa.px/table/tableViewLayout2/?loadedQueryId=eaf6f39a-fea6-4da0-8adf-7c8e069019d2&timeType=top&timeValue=32
- Luke 2026b. Maatalouden kannattavuus pysyi heikkona vuonna 2025.
<https://www.luke.fi/fi/uutiset/maatalouden-kannattavuus-pysyi-heikkona-vuonna-2025>
- Mattila, T.J. and Vihanto, N. 2024. Agricultural limitations to soil carbon sequestration: Plant growth, microbial activity, and carbon stabilization. *Agriculture, Ecosystems & Environment*, Volume 367, 2024, 108986, ISSN 0167-8809, <https://doi.org/10.1016/j.agee.2024.108986>.
- Sakschewski, B., Caesar, L., Andersen, L., Rockström, J. et al. 2025. Planetary Health Check 2025 A Scientific Assessment of the State of the Planet. 10.48485/pik.2025.017.